

Burgemeester in de Broederenkerk

Over geloof, hoop en liefde

Broederenlezing 04, 5 juni 2015
Interview door Laetitia van der Lans



Met muziek van het jonge Deventer Trio Scioccante, Femke de Jong en Inge Zijlstra op fluit en Luuk Schlette op piano, in een kring van ruim vijftig mensen rond de doopvont.

Het interview

Bent u een ochtend- of een avondmens?

Een avondmens, al ben ik 's morgens wel fit.

U vakantie?

Salland, mijn thuis, is al mooi genoeg, al een vakantie op zich, maar nu en dan ga ik elders heen met mijn vrouw.

De gemeenteraadvergadering?

Dit werk doe ik met plezier. Ja, ik ben wel veel avonden aan het werk, maar met liefde.

Lebuinus of Geert Groote?

Geert Groote, de reformator van de kerk. Dit was toen ook wel nodig. De kerk van toen had een erg afstandelijke en rijke top die Latijn sprak. Er was behoefte aan meer gemeenschap die in de eigen taal sprak en aan een overgang van rijkdom naar eenvoud. Geert Groote verbindt ons ook nu nog, ook de kerken met elkaar. Het Geert Groote Huis trekt veel bezoek.

Boekenmarkt of het Dickens-festijn?

De boekenmarkt! Deze bestrijkt de gehele binnenstad en trekt veel mensen – in een rustige sfeer: fascinerend.

Welkom hier in deze kerk – met om u heen allemaal beelden van heiligen ...

Tja, de protestantse traditie kent dit niet zo. De beelden zijn wel mooi, vooral nu ze niet meer stoffig zijn na de restauratie. De hele kerk is veel mooier geworden ook.

Herkent u ook beelden?

Petrus, Franciscus, Antonius, Lebuinus. Deze heeft een band met Deventer; hier heeft zij de kerken gesticht, overkomend over de rivier.

En ja, Andreas – dit betekent “de moedige” – patroon van o.a. de vissers, zangers, spinsters, metselaars en van het huiselijke geluk, van het zegenen van de kinderen en van het genezen van kwalen, waaronder jicht.

Heiligen ... het zijn goede voorbeelden, al worden ze in de protestantse traditie niet aangeropen.

Muziek

... van het trio
Scioccante, genoemd
naar de moderne
Italiaanse componist
Gary Shocker, speelt
*Three dances for two flutes
and piano* van deze
componist.



Vervolg van het interview

Deze kerk is al oud, net zoals de Lebuinuskkerk en het stadhuis. Waardeert u deze traditie?

Ja. Traditie is een verbinding door de tijd heen. In het stadhuis is er de burgemeesterskamer, mooi, met de burgemeesters sinds 1820 op de ramen geschilderd. Dit relateert. Je staat op elkaars schouders; elk draagt zijn steentje bij. Er zijn nog drie ramen niet beschilderd ... Intussen wordt het nieuwe stadhuis gebouwd. Daarin komt een raam met de vingerafdrukken van 2300 burgers, jong en oud: samen zij wij stad. Deventer is van ons allemaal.

“Deventer is van ons allemaal.” Hoe ligt de verantwoordelijkheid?

De verantwoordelijkheid is van ons allemaal. Deze is: er zijn voor de ander. Dit kan pas als je eerst ook jezelf aanvaard hebt. Dan is onbaatzuchtigheid mogelijk, liefde, ‘heiligheid’. Ik zie het hier terug, niet als ‘heilig en beroemd’ zoals bijvoorbeeld Moeder Theresia, maar als ‘gewoon’ maar wel met passie. Kijk maar eens naar de vele mantelzorg en het vele vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld voor de gehandicaptensport, om er maar een van te noemen.

Meer dan elders?

Je ziet het overal, maar in elk geval ook hier. Al zeker 30 % van de bevolking doet aan vrijwilligerswerk.

Er is nu een grote verandering in de zorg gaande.

Daar ben ik intens bij betrokken, samen met het college en de raad. We hebben er ineens een immense taak bij gekregen, maar dit is ook een kans. We moeten goed kijken en erop toezien dat er geen mensen buiten de boot vallen. We gaan nu van ‘de verzorgingsstaat’ naar ‘de marktwerking’. Laten we veel aandacht blijven geven aan de mens die nabij is. We vragen de mensen nu ‘Wat kunt u zelf? Wat kan uw omgeving voor u doen?’ Er vormt zich dan ‘ene mantel om de mensen heen’. We blijven ondersteuning beiden waar dit nodig en mogelijk is. Het zal een proces van jaren worden, op weg naar samenleven, naar nieuw ‘naoberschap’.

Gelegenheid om vragen te stellen.

Er wordt bezuinigd ... worden we een stad zonder musea, behalve dan het speelgoedmuseum? Wat zijn de gevolgen voor de cultuur, de bibliotheek?

De musea verbinden ons met het verleden, laten we dit vooral blijven doen. Het hoeft niet per se in musea te gebeuren; we stoppen het verleden niet in een doos. Kijk maar naar get geert Groote Huis en de exposities in de Bergkerk. Het verhaal moet wel verteld blijven worden – wellicht nu in nieuwe vormen.



Er is nu een schaalvergroting gaande, die toch meer afstand schept tussen bestuur en burgers. Hoe kunnen we die afstand verkleinen?

Door meer naar de mensen toe te gaan, door dus niet in het stadhuis te blijven, door naoberschap te bevorderen, door naast de mensen te staan. Zo heb je bijvoorbeeld “Schalkhaar helpt elkaar”; nieuwkomers worden er in groepjes verwelkomd.

Wat is de invloed van uw geloof op uw burgemeesterschap? Hoe? Op welke momenten?

Burgemeester ben ik voor iedereen, niet alleen voor de christenen. Het christendom preekt wel oprechte betrokkenheid, naast de mensen staan, niet erboven.

het geloof geeft mij houvast, als een ruggengraat. Geloven is ook: blijven

zoeken, een zoektocht hoe je de dingen goed kunt doen.
 Intussen maak niet ik de keuzen; dit doet de Raad. Deze regelt bijvoorbeeld de raamprostitutie, een onderwerp dat voor mij niet eenvoudig ligt. Maar dan vind ik belangrijk dat we met de mensen spreken, naar hen luisteren, horen, en pas dan iets regelen.

Deel II interview

Boek of film?

Film. Ik lees voor mijn werk al er veel, terwijl ik visueel ben ingesteld.

Wijn of bier?

Wijn!

Voetbal of golf?

Voetbal. We hebben een goede club hier – al kan ik zelf niet voetballen ...

Koopzondag of zondagsrust?

Voor mij de zondagsrust, maar hier kiezen ook andere mensen in mee. Zij letten bijvoorbeeld ook op het belang van de ondernemers – hoewel vooral de kleine ondernemers ook wel eens rust willen hebben. Het is een afweging. Zelf ben ik zuinig om mijn zondag; die is voor rust, gezin en kerk.

Investeren in gebouwen of in mensen?

In mensen.

Delen of vermenigvuldigen?

Delen *is* vermenigvuldigen! Als je deelt, krijg je veel terug aan gemeenschap.

Heeft u ook een bijzondere tekst, een inspirerende tekst?

Ja, die staat zelfs hier op mijn i-pad, uit de bijbel: Paulus, 1 Corinthe 13, over de liefde. Voor mij is dit een spiegel die laat zien hoe je in het leven moet staan.

“... De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, gene ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan ... Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze. De liefde zal nooit vergaan ...

Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.”

Muziek

door de pianiste Ophélie
Dimmendaal: Fantasie van Felix
Mendelssohn.



Vervolg interview

De kerk in Deventer ...?

Kerken zijn plekken waar de
mensen 'gevoed' worden,
geestelijk.

Pleisterplaatsen ook, net zoals bijvoorbeeld het Geert Groote Huis, de
Herberg van Ars en Youth for Christ – plekken met open hart en handen.

Plekken ook van verstillen en bezinning, voor het bijkomen na een ramp.
Ik heb de kerken bezocht, evenzo de moskeeën. Ik heb ze ook bij elkaar
geroepen om te spreken over onze gezamenlijke verantwoordelijkheid,
bijvoorbeeld die in de zorg. Daar zijn kerken van belang, wezenlijk zelfs,
voor de (naasten)liefde. Niet exclusief, de kerken, wel met een belangrijke rol
erin.

Er zijn hier veel moslims .. geeft dat spanningen, hier?

Dat merk ik wel, ja. Je ziet het extremisme en wat dit mensen aandoet.
Hierover sprak ik in de moskeeën. Er zijn hier geen signalen van extremisme,
al kan zoiets wel komen, ineens.
Voor de moslims en voor mij is extremisme schrikbarend: in naam van een
God worden de verschrikkelijkste dingen gedaan – en daar worden de
moslims op aangekeken. Denk ook maar aan discriminatie – op de naam
alleen al – bij sollicitaties.

Doen de kerken hier iets aan – kunnen ze er meer aan doen?

Er gebeurt best wel iets, al ken ik niet alle initiatieven. Niet elke kerk is alleen
maar naar binnen gericht. Wel is er, vind ik, te weinig contact tussen de
kerken onderling en tussen kerk en moskee. Ik heb ze wel bij elkaar
geroepen, waarbij enig gezag wel van nut bleek. Er zijn wel culturele
ontmoetingsdagen, zoals onlangs nog van de Centrum Moskee.

Gelegenheid om vragen te stellen

Er zijn goede ontmoetingsdagen geweest, bijvoorbeeld een in de Lebuinuskerk;
heel goed zelfs.

Ja, vooral die dag met bisschop Desmond Tutu uit Zuid Afrika. Dit was echt een viering van de gehele gemeenschap.

Wij moeten nu afscheid nemen van een deel van onze kerkgebouwen ...

Een kerk is een gemeenschap van mensen, geen gebouw, al zijn die gebouwen wel dierbare plekken geworden voor de mensen. Ik snap de gemaakte keuze, de noodzaak ervan – en de pijn daarover. Toch zie je de kerk hier ook groeien, niet alleen minderen. Kun je ook in bijvoorbeeld de aula van een school bijeenkomen? Ja; daar hoeft je geen kerkbanken voor te bouwen. Op kleinere schaal kan het ook in een huiskamer.

Pauze, met dank aan de schenkers van koffie en thee

Interview Deel III

Het pontje of de Wilhelminabrug?

Het pontje! Vóór mijn sollicitatie hier was ik nog niet in Deventer geweest. Al voordien ging ik er heen, de eerste keer, en wel met het pontje. Wat een schitterend uitzicht op de stad heb je dan! Ook de Lebuinuskkerk heb ik toen bekeken: een mooie stad! Een half jaar later zag ik de advertentie.



Vrije val of *booster* (een kermisattractie)?

Liever het reuzenrad: je gaat rustig omhoog en hebt een prachtig uitzicht op de stad.

Fiets of motor?

Breed lachend: fiets! Voor mij geen motor meer na dat ongeval!

Toeval of bedoeling?

Mijn leven is geen toeval, het heeft een bedoeling. Dus probeer ik bewust te leven, keuzen te maken.

Deventer of een andere uitdaging?

Deventer. Ik ben nu 53 ... Ik weet nog niet of ik mijn pensioen hier haal. Voorlopig biedt Deventer voldoende uitdaging.

Wat waren voor u de meest indrukwekkende ervaringen van de afgelopen tijd?

De geboorte van mijn eerste kleindochter – een wonder!
 Genoemd heb ik al de dag met bisschop Desmond Tutu.
 Dan mijn reis naar Palestina. Er werd daar een nieuwe stad gebouwd. Ik
 sprak er de Palestijnen. Mijn ogen gingen open voor wat de mensen daar
 meemaken, zoals de fysieke scheiding van hun land, die muur ... De
 Berlijnse muur was een tuinkekje vergeleken met deze muur ...

Hebt u dan nog hoop?

Ja, wonderen gebeuren. De Berlijnse muur is ook gevallen – maar er is nog
 veel wrok daar, in Palestina.

Muziek door het trio: Dynamische Dans van Gary Shocker

Vervolg van het interview

Speelt u ook fluit?

Nee, wel orgel.

U kijkt altijd opgewekt! Wat maakt u chagrijnig?

Verstoorde verhoudingen met en tussen mensen. Door mensen kun je
 teleurgesteld worden – gelukkig niet vaak. In mijn functie kun je niet met
 iedereen vrienden zijn; je moet ook wel eens besluiten nemen.

Wanneer heeft u ergens van wakker gelegen?

Niet, eigenlijk. Zorgelijk ben ik soms wel, bijvoorbeeld bij het samenwerken
 van zeven gemeenten, dus zeven colleges en zeven gemeenteraden, waarbij
 ik dan de voorzitter was. Dit is complex.

Ziet u het licht? Ziet u oplossingen?

Soms letterlijk, na een nachtje slapen. Iets kan in je hoofd blijven hangen,
 bijvoorbeeld de vraag hoe Deventer nu eens in de schijnwerpers te zetten.
 Wel ineens bedacht ik de burgemeesters uit de omgeving een Dickens-ontbijt
 aan te bieden aan de IJssel.

Inspiratie? Van de Heilige Geest?

Daar heb ik niet zo direct aan gedacht. De heilige Geest associeer ik eerder
 met geestelijke en religieuze zaken. Ik geloof wel in leiding in mijn leven.

Stilte, beleeft u die ooit?

Mijn werk brengt veel praten met zich mee, vaak wel drie delen van de dag.
 Pas in de vrije tijd kom ik dan aan stilte toe, bijvoorbeeld bij het tuinieren.
 Dan kan ik de vogels horen en zelf weer aarden. Ja, het is een druk leven,
 soms jachtig, maar wel zeer divers, vol afwisseling.

Waar komt u op adem?

In mijn tuin, al is het soms maar even. Ook bij het wandelen op de uiterwaarden, met mijn vrouw. Dat kan heel goed ook samen, in stilte.

Wat maakt gelukkig?

Goede relaties tussen mensen die dingen oppakken, samenzijn, gemeenschapszin. Daar is een woord voor in het Afrikaans ...

Uit het publiek: Ubuntu.

Ja. Het betekent: 'zijn is samenzijn'.

Heeft u ook een relatie met God?

Jawel, heel nadrukkelijk zelfs. Je staat er als mens niet alleen voor. Er is steun, leiding, richting.

Wat is de bron waaruit u put?

Dat is de liefde tot God en tot de naaste, beide. Het kruis is verticaal, gericht op God, en horizontaal, gericht op de medemens.

Waar droomt u van voor deze stad?

Van een liefdevolle samenleving, een die *samen* leeft, niet als honderdduizend individuen, in liefde.

Gelegenheid om vragen te stellen.

U was ook burgemeester in de Betuwe, onder andere van Opheusden, een nogal 'zwaar' dorp, meen ik. Maakt het verschil, zo'n gemeente of deze?

Dat was de gemeente Neder-Betuwe, waarvan ik de eerste burgemeester was: Kesteren en Opheusden en omgeving. Later nog van een andere gemeente, ook in de Betuwe, met o.a. Echteld, een meer diverse stad, met kwesties als 'Mag het zwembad op zondag open zijn?'

Dat was zoeken naar en creëren van eenheid in verscheidenheid, verbinden, gemeenschap vormen. Dit heb je hier ook.

Katholieken 'vereren' heiligen, maar bidden doen ze alleen tot God, maar dit terzijde.

Er is hier *de facto* segregatie van allochtonen, vooral van de Turkse gemeenschap, kennelijk een zelf gekozen segregatie. Je ziet ze bijvoorbeeld niet of nauwelijks op de nieuwjaarsreceptie in het stadhuis. Een gemeenschap vormen, is dat moeilijk?

Juist enkele dagen geleden was ik op de open dagen van de Centrum Moskee. Kom daar vooral eens naar toe!

Ook nam ik deel aan de wake naar aanleiding van de moord op Charlie Hebdo. Ook de moslims waren daar uitgenodigd.

Ik ben er attent op. Zo sprak ik met werklozen – niet dat dit eenvoudig was. Het begint met ontmoeting, kleinschalig.

In het begin, na mijn komst hier, was er wel eens verzet, zelfs wantrouwen: ‘Een christen als burgemeester in een PvdA-stad? Is dat niet net zoiets als een SP-burgemeester in Staphorst?’ Ja, dit is denken in stereotypen. Die kun je tegengaan door mensen te ontmoeten, door op uitnodigingen in te gaan. Vele malen heb ik dit gedaan – en wel als mens, als Andries Heidema. Zo kun je uit die stereotypen stappen.

In deze kerk zong onlangs het Toonkunstkoor: wat een prachtige kerk! Hier ben ik blij mee – ook natuurlijk met de Grote Lebuinuskerk.

Dank voor de gastvrijheid hier!

Een tegel

Als dank voor deze avond biedt Laetitia de burgemeester een fles wijn en een tegel aan in deze kerk waarin zijn naam gegraveerd zal worden. “Zoek er maar een mooie plek voor uit!” De musici krijgen bloemen.

